

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) คือนำเอารูปแบบการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบในการพัฒนาและดำเนินการทดลอง และเกิดความสัมฤทธิ์ผลแล้วกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายโดยใช้กระบวนการไตรสิกขา ในการพัฒนา ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการพัฒนาดังกล่าว มาปรับใช้กับผู้เรียนต่างระดับกับผู้เรียนที่ได้เคยทำวิจัยเชิงทดลองมาแล้ว เพื่อเป็นการประยุกต์ใช้รูปแบบข้างต้นในการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต ซึ่งในการดำเนินการวิจัย มีวิธีการดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนประถมศึกษา ที่ศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี อายุ 6 – 12 ปี สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1.1 เป็นโรงเรียนประถมศึกษาประเภทสหศึกษา ตั้งอยู่ในบริเวณชุมชน

3.1.2 เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ

3.1.3 เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารและครูมีความสนใจและให้ความร่วมมือด้านบริหารจัดการ อำนวยความสะดวก เห็นความสำคัญของการวิจัย และอนุญาตให้ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโตได้

3.1.4 เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการวิจัย โดยสามารถจัดการเรียนการสอนที่ไม่ให้สิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อกรดำเนินการวิจัย ได้แก่ ลักษณะห้องเรียน แสงสว่าง เสียง การถ่ายเทอากาศ รวมทั้งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ด้วย เป็นต้น

จากเกณฑ์การพิจารณาข้างต้น ผู้วิจัยได้ปรึกษากับหน่วยงานศึกษานิเทศก์ของจังหวัดนนทบุรี ซึ่งได้ให้รายชื่อของโรงเรียนที่เข้าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ประมาณ 10 โรงเรียน ผู้วิจัยได้สุ่มถามเกือบทั้งหมด และได้โรงเรียนที่ยินดีเข้าร่วมโครงการ 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านคลองฝรั่ง ตำบลไทรน้อย อำเภไทรน้อย และโรงเรียนวัดลำโพ ตำบลลำโพ อำเภอบางบัวทอง จึงเป็นการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนละ 1 กลุ่ม และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 โรงเรียนละ 1 กลุ่ม ของ 2 โรงเรียนข้างต้นรวมเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งในครั้งแรกกำหนดคุณสมบัติไว้ว่า เป็นผู้เรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต ต่ำหรือปานกลาง และอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอนรวมทั้งผู้ปกครอง เห็นพ้องว่า ควรเข้าในโปรแกรมการพัฒนาค้นคว้านี้ แต่เมื่อได้ลงไปทำการติดต่อกับโรงเรียนประถมศึกษา พบปัญหาหลายประการด้วยกัน คือ 1) โรงเรียนประถมศึกษาหลายโรงเรียนไม่ยินดีให้ความ

ร่วมมือ ซึ่งได้ให้เหตุผลว่า มีงานที่จะต้องทำมากอยู่แล้ว และกำลังเตรียมการเรื่องการประกันคุณภาพ บางโรงเรียนเกรงว่าถ้าผลออกมาไม่ดีจะมีผลกระทบต่อโรงเรียน 2) โรงเรียนที่ยินดีให้ความร่วมมือโรงเรียนหนึ่งมีนักเรียนในแต่ละช่วงชั้นไม่ถึง 20 คน หรือแต่ละชั้นเรียนมีเพียง 23-25 คน ในครั้งนี้จึงใช้โรงเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ทุกคนที่ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองยินดีให้ความร่วมมือ คือ 1) โรงเรียนบ้านคลองฝรั่ง ตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ 26 คน ยินดีมาร่วม 23 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 รวมกันมี 28 คน ยินดีมาร่วม 25 คน รวม 2 กลุ่มได้นักเรียนเข้าร่วมการพัฒนา รวม 48 คน 2) โรงเรียนวัดลำโพ ตำบลลำโพ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่จำนวน 32 คน ยินดีมาร่วม 25 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 35 คน ยินดีมาร่วม 25 คน รวม 2 กลุ่มได้นักเรียนที่เข้าร่วมการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ.ปยุตโต ทั้ง 2 โรงเรียนรวม 98 คน

3.2 ระยะเวลาที่ใช้

ใช้เวลา 7 วันๆ ละ ประมาณ 5-7 ชั่วโมง รวม 42 ชั่วโมง

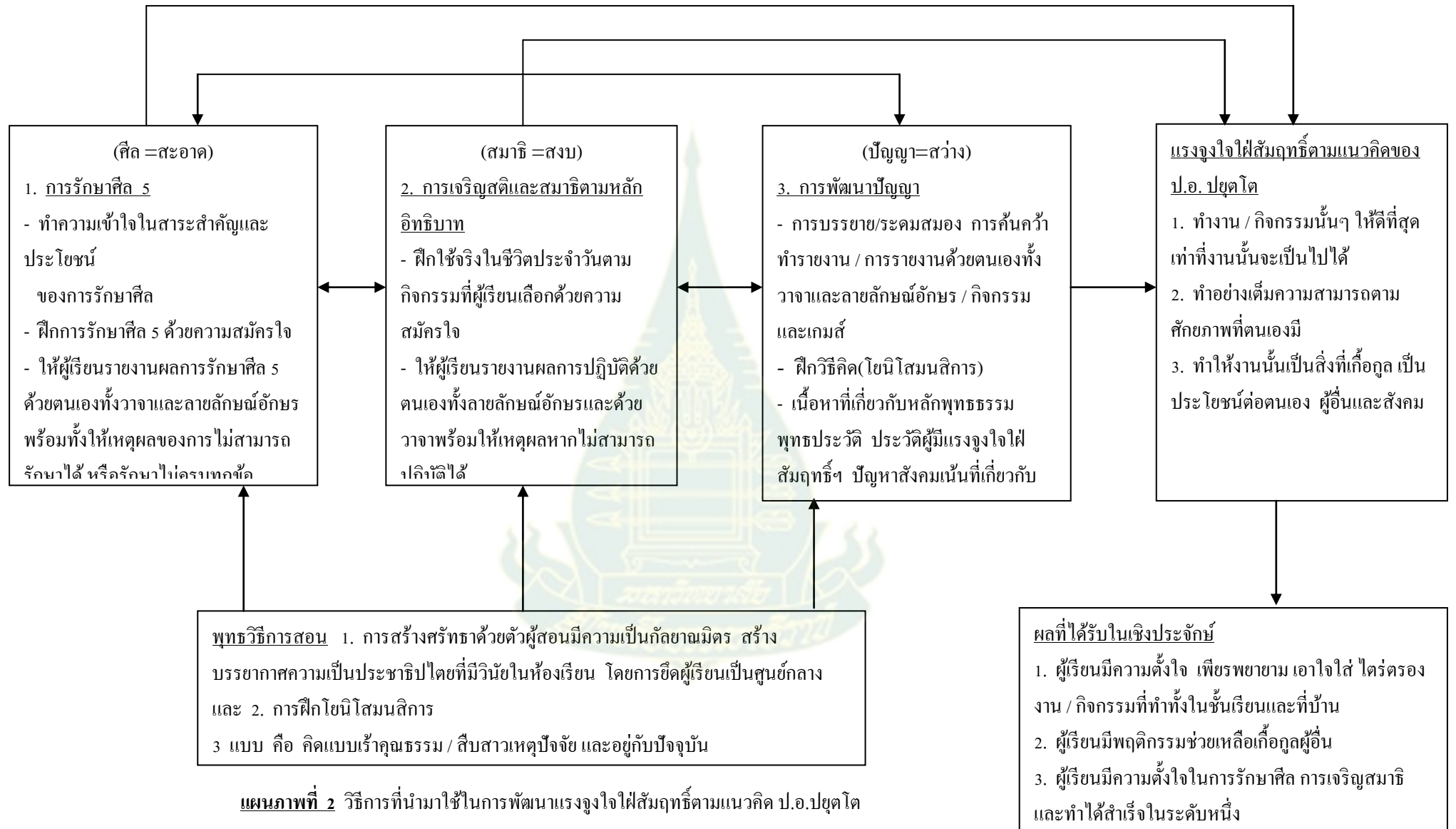
3.3 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

3.3.1 ระยะก่อนการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต

1) นำรูปแบบและคู่มือที่ผู้วิจัยได้เคยสร้างไว้แล้ว มาพิจารณาในรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ แล้วปรับแก้ไขให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนให้มากขึ้น (รายละเอียดกระบวนการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อยู่ในแผนภาพที่ 2) แล้วจัดทำคู่มือในการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต เพื่อใช้ในการดำเนินการในการวิจัยครั้งนี้

2) เก็บข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง สภาพทั่วไปของโรงเรียน ทำความรู้จักคุ้นเคยกับผู้บริหาร และอาจารย์ประจำชั้นทั้ง 2 โรงเรียน

3) ติดต่อประสานโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนตัวอย่างการวิจัยทั้ง 2 โรงเรียนข้างต้น ทำการวางแผนในการพัฒนา จัดเตรียมสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ในการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ทำแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ.ปยุตโต แต่เนื่องจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีนักเรียนจำนวนแต่ละชั้นไม่เกิน 35 คน จึงให้ทำทุกคนและถือว่าทุกคนที่สมัครใจได้เข้าร่วมทั้งหมด ซึ่งข้อดีก็คือได้เด็กที่เข้าร่วมคละกันทั้งผู้มี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ปานกลาง และสูง(คือคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ = 1.00-2.50 ปานกลาง = 2.51-3.50 สูง = 3.51 ขึ้นไป ประกอบกับสอบถามจากครูประจำชั้นและ ครูผู้สอน) และเป็นเด็กที่อยู่ในสภาพห้องเรียนปกติ

3.3.2 ระยะดำเนินการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ.ปยุตโต

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการโดยใช้รูปแบบการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิด ของ ป.อ. ปยุตโต ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและทดลองใช้ได้ผลแล้ว โดยมีกระบวนการในการพัฒนา 3 กิจกรรมหลัก โดยเน้นพุทธวิธีในการสอน คือ การสร้างศรัทธา โดยครูผู้สอนมีความเป็นกัลยาณมิตร และจัดบรรยากาศให้เป็นประชาธิปไตย โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และฝึกโยนิโสมนสิการ 3 แบบคือ คิดแบบเร้าคุณธรรม สืบสาวเหตุปัจจัย และอยู่กับปัจจุบัน เน้นเนื้อหาที่กระตุ้นและ สอดคล้องกับบริบทของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต ในทุกกิจกรรมใช้หลัก ไตรสิกขาในกระบวนการพัฒนา โดยมี 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่

1) **การรักษาศีล** ให้ผู้เรียนลองรักษาศีล 5 ด้วยความสมัครใจ เป็นการรายงาน ด้วยตนเอง โดยข้อตกลงร่วมกันว่า ทุกอย่างที่รายงานเป็นความจริง ผู้สอนจะเชื่อมั่นตามที่ผู้เรียน รายงานด้วยความเป็นกัลยาณมิตรและให้เกียรติ รักษาได้ครบหรือไม่ ขาดข้อใด เพราะเหตุใด และ ได้ใส่ใจ ตั้งใจ พยายาม ใช้สติปัญญาไตร่ตรองแล้วหรือไม่ ปฏิบัติแล้วรู้สึกอย่างไร ทั้งในแง่ดีและไม่ ดี มีผลอย่างไรต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

2) **การเจริญสติและสมาธิตามหลักอิทธิบาท** ให้ผู้เรียนเลือกกิจกรรมที่ตนเอง ปฏิบัติอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน 2-3 อย่าง เช่น แปรงฟัน อาบน้ำ ซักเสื้อผ้า กวาดบ้าน อ่าน หนังสือเรียน หุงข้าว เลี้ยงน้อง ฯลฯ แล้วให้ปฏิบัติอย่างตั้งใจ พากเพียร เอาใจใส่และใช้สติปัญญา ไตร่ตรองในทุกกิจกรรม(อิทธิบาท 4) รายงานตนเองว่าปฏิบัติแล้วให้ผลเป็นอย่างไร รู้สึกอย่างไร อึด อ่อนหรือไม่ สบายใจอย่างไร ภายใต้อิทธิบาทเดียวกันกับการรักษาศีล คือความสมัครของผู้เรียนและ ความเป็นกัลยาณมิตร ให้เกียรติและเป็นประชาธิปไตยของผู้สอน

3) **การพัฒนาปัญญา** ด้วยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ได้แก่ การพูดคุย เรื่องพุทธประวัติและหลักธรรมในการดำเนินชีวิต การฝึกสมาธิภาวนาโดยการสร้างจินตภาพแห่ง ความสำเร็จ การจัดบอร์ด การทัศนศึกษาสถานสงเคราะห์ผู้พิการซ้ำซ้อนปากเกร็ดและสถาน สงเคราะห์คนชรา อำเภอยะนิงบุรี จังหวัดปทุมธานี การเลือกเพลงและคำขวัญประจำกลุ่ม เกม และการเขียนเรียงความเนื้อหาเกี่ยวกับตนเอง ความใฝ่ฝันหรือการตั้งเป้าหมายของตนเองในอนาคต

ในแต่ละกิจกรรมทุกกิจกรรม มีการระดมสมอง สรุปผลโดยผู้เรียน ให้ผู้เรียน

รายงานด้วยตนเอง ทั้งด้วยการพูดและลายลักษณ์อักษร โดยผู้สอนเป็นกัลยาณมิตร รับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ให้คุณค่าและความเชื่อมั่นในตัวผู้เรียน ยิ้มแย้มแจ่มใส สร้างบรรยากาศประชาธิปไตย โดยพยายามสร้างห้องเรียนที่ปราศจากความกลัว(ตามหลักการของกฤษณะมูรติ) เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพออกมาอย่างเต็มที่ รวมทั้งมีผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมแบบมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม ผู้วิจัยได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารของโรงเรียน ฝ่ายวิชาการ และอาจารย์ที่ปรึกษา และในบางวันก็มีโอกาสได้พบปะพูดคุยกับผู้ปกครองของผู้เรียนด้วย

3.3.3 ระยะหลังการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ.ปยุตโต

เมื่อดำเนินการพัฒนาครบตามหลักสูตร 36 ชั่วโมง แล้ว ผู้วิจัยได้ประเมินแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต ของผู้เรียน โดยใช้แบบวัดแรงจูงใจ ฯ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และได้พูดคุยกับผู้ปกครองหลายๆ ราย บางรายใช้โทรศัพท์พูดคุย และได้ให้ผู้ปกครองทำแบบสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วย รวมทั้งได้สอบถามพูดคุยในเชิงลึกกับอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้บริหารของโรงเรียนด้วย

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 5 แบบ ประกอบด้วย

3.4.1 คู่มือการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต ใช้เป็นคู่มือการพัฒนาในแต่ละชั่วโมงทุกวันของการพัฒนา ซึ่งได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในช่วงวัย 6-12 ปี ส่วนที่ปรับปรุงได้แก่ 1) การรายงานผลการปฏิบัติการรักษาศีล การเจริญสมาธิตามหลักอิทธิบาท และกิจกรรมอื่นๆ ด้วยตนเอง ให้มีการรายงานด้วยลายลักษณ์อักษรน้อยลง เนื่องจากเด็กชั้นประถมศึกษาหลายๆ คน ยังไม่สามารถเขียนได้อย่างคงแคล่ว จึงใช้การวาดภาพระบายสีและรายงานด้วยวาจามากขึ้น 2) เพิ่มเติมการนั่งสมาธิในแบบของหลวงปู่เทียณ ซึ่งใช้มือและแขนประกอบ สอดคล้องกับวัยของผู้เรียนมากกว่าสมาธิ ทำจิตของผู้เรียนจดจ่ออยู่กับมือและแขนที่ต้องทำท่าทาง ไม่หันเหไปสนใจเรื่องอื่นๆ 3) เพิ่มเติมและตัดบางส่วนของกิจกรรม เช่น เพิ่มเติมในเรื่องของสังขารในการออม สมุดสะสมความดี การให้บอกข้อดีของเพื่อน ตัดกิจกรรมทำบอร์ดออกเป็นต้น

3.4.2 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ฯ ของผู้เรียน ผู้วิจัยใช้วัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต โดยวัดก่อนผู้เรียนเข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรม และวัดอีกครั้งเมื่อสิ้นสุดการพัฒนาตามโปรแกรม

3.4.3 แบบสังเกตความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนโดยผู้ปกครองและผู้วิจัย แบบสังเกตของผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองของผู้เรียนตอบหลังจากการสิ้นสุดการพัฒนาตามโปรแกรม ประกอบการสัมภาษณ์โดยเจาะลึกทางโทรศัพท์บางราย แบบสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยและครูสังเกตผู้เรียนคนเดียวกัน นำคะแนนมารวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยของผู้เรียนแต่ละคน

3.4.4 การรายงานด้วยตนเองด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร ประกอบการวาดภาพ เน้นที่

การวาดภาพมากกว่าการเขียนบรรยาย เนื่องจากเป็นเยาวชนอายุน้อย และบางส่วนยังเขียนหนังสือไม่ค่อยถูกต้องนัก

3.4.5 ข้อคิด คำคม บทกลอน สุภาษิต ที่ผู้วิจัยรวบรวมจัดทำเป็นรูปเล่มไว้ 3 เล่ม รวมทั้งบทเพลงเพื่อชีวิต 1 เล่ม เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ฯ ให้กับผู้เรียนเป็น “ตัวแบบ” ทางสังคมชนิดตัวแบบที่ไม่มีชีวิต โดยเครื่องมือทั้งหมด ผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากที่ผู้วิจัยได้สร้างไว้ในวิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิตของผู้วิจัยเอง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบันมากขึ้น

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 3 ระยะ คือ ก่อนการพัฒนา ระหว่างการพัฒนา และหลังการพัฒนา ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นสุดท้ายจากแบบวัดแรงจูงใจ ฯ ของผู้เรียน และแบบสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนโดยผู้ปกครอง ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและระหว่างการพัฒนาพัฒนาแรงจูงใจ ฯ นั้น เก็บจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตพฤติกรรมแบบมีส่วนร่วม การรายงานด้วยตนเอง ทั้งคำพูด และลายลักษณ์อักษร การวิจัยครั้งนี้จึงมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จึงได้ข้อมูลที่ค่อนข้างครบถ้วนสมบูรณ์ และรอบด้าน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูล 2 แบบ คือ

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS for Windows 11.5) เพื่อคำนวณและวิเคราะห์ค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ของผู้เรียน ในระยะก่อนและหลังการทดลอง ใช้ t-test dependent ทดสอบตามแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต ของผู้เรียนในระยะก่อนและหลังการพัฒนาแรงจูงใจ ฯ ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ฯ ของผู้เรียนทั้ง 2 โรงเรียนทั้งก่อนและหลังการพัฒนาแรงจูงใจ ฯ

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ เป็นข้อมูลที่ได้จากการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของ ป.อ. ปยุตโต ในระยะก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา ด้วยการศึกษาดูเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตพฤติกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย การพูดคุยสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครอง อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอน และผู้บริหารทั้ง 2 โรงเรียน รวมทั้งการรายงานผลด้วยตนเองในทุกกิจกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ชัดเจน และเชื่อถือได้